



Gemeenteraad Lansingerland

Domein Samenleving
Maatschappelijke Opgaven
Postbus 1
2650 AA Berkel en Rodenrijs

Nadere informatie
Martijn de Koning
Telefoon
14 010
E-mail
info@lansingerland.nl
Website
www.lansingerland.nl

Verzenddatum 6 oktober 2020
Ons kenmerk U20.07435
Uw brief van

Onderwerp **Aanpak messenbezit jongeren**

Geachte leden van de Raad,

Samenvatting

In deze brief informeren wij u over de achtergronden en onze voorgestelde aanpak van het toenemende messenbezit onder jongeren. Dit is een complexe en zorgwekkende ontwikkeling waarvoor geen eenduidige oorzaak of oplossing is. Om dit tegen te gaan is een integrale aanpak noodzakelijk, in nauwe samenwerking met onze ketenpartners. Onze voorgestelde aanpak is gericht op zowel preventie als repressie. Bij preventie richten wij ons op nauwere samenwerking met scholen en politie en het in samenwerking met jeugd- en jongerenwerk vergroten van de weerbaarheid van jongeren. Hiernaast roepen wij in navolging van landelijke initiatieven lokale ondernemers op om geen messen te verkopen aan jongeren. De repressieve aanpak bestaat uit het opnemen van een messenverbod in de APV en het onderzoeken van de mogelijkheden voor preventief fouilleren in onze gemeente. De inhoud van deze brief dient als basis voor een beeldvormende avond op 27 oktober 2020.

Aanleiding

Naar aanleiding van de berichtgeving in de media over de toename van steekincidenten onder jongeren nam uw Raad op 20 februari 2020 unaniem de motie met kenmerk M2020-002 aan.

In deze motie verzoekt u ons:

- Met een bespreeknotitie en daarna een voorstel te komen in de vorm van aanpassing van de APV door het opnemen van een verbod op het bij zich hebben van messen op en nabij plaatsen waar jeugd samenkomt, zoals scholen, winkelcentra, bekende hangplekken etc.
- Daarbij tevens met voorstellen te komen op welke wijze gesanctioneerd kan worden dan wel op welke wijze verdere hulpverlening aan de minderjarigen en hun ouders vorm gegeven kan worden.

Met deze brief geven wij invulling aan deze motie. De aanpak die wij voorstaan bestaat uit drie onderdelen:

1. In deze brief informeren wij u over de achtergronden en onze aanpak van messenbezit en steekincidenten onder jongeren.
2. De inhoud van deze brief dient als basis voor een beeldvormende avond op 27 oktober 2020. Tijdens deze avond gaan we in gesprek met alle betrokkenen (waaronder scholen, politie, jeugd- en jongerenwerk) en deskundigen over de oorzaken en aanpak van dit probleem.
3. Parallel aan het bovenstaande stellen wij voor om een messenverbod in de APV bij de jaarlijkse wijziging in december op te nemen en de mogelijkheden voor het aanwijzen van veiligheidsrisicogebieden te onderzoeken.

Opbouw van deze brief

Deze brief bestaat uit drie delen. We starten met een overzicht over de achtergronden van de hierboven beschreven problematiek en de oorzaken hiervan. Hierna geven we een overzicht van de belangrijkste ketenpartners bij de aanpak en de verschillende rollen die zij hierbij hebben. In het derde deel doen wij een voorstel voor een concrete aanpak, waarin zowel preventieve als repressieve elementen een plek krijgen.

Achtergronden en beweegredenen jongeren

De laatste tijd verschijnen er steeds meer berichten in de media over steekincidenten onder jongeren. Dit beperkt zich niet tot de grote steden: Bureau Halt ziet over het gehele land een toename van het aantal steekincidenten onder jongeren met illegale wapens. De berichtgeving in de media schetst soms het beeld dat de toename van messenbezit en steekincidenten veroorzaakt zou worden door *drill rap*¹. Uit wetenschappelijk onderzoek van jeugdcriminologen blijkt echter geen direct verband tussen deze muzieksoort en de incidenten.

Ook social media wordt genoemd als mogelijke oorzaak voor de incidenten. Hoewel social media zeker een rol speelt bij het vormen van het wereldbeeld en gedrag van jongeren, geldt voor messenbezit en steekincidenten hetzelfde als voor andere vormen van probleemgedrag bij jongeren en jeugdcriminaliteit. Deze kan het best verklaard worden door te kijken naar de verschillende levensdomeinen waarbinnen het gedrag ontstaat: thuis, school, straat en vrienden. Elk domein kent factoren die een gunstige of ongunstige invloed hebben op de ontwikkeling van de jongere: beschermende- en risicofactoren. Met name armoede, eenoudergezinnen, drugsgebruik en lage schoolmotivatie zijn belangrijke risicofactoren.

Er is dus geen eenduidige verklaring of oplossing voor de toename van messenbezit en -gebruik. Wel zijn er een aantal concrete beweegredenen van jongeren te noemen om messen te dragen en te gebruiken:

- *Jeugdgroepen*: jongeren sluiten zich aan bij een jeugdbende omdat ze bijvoorbeeld opkijken tegen criminele rolmodellen.
- *Problematische morele ontwikkeling*: op jongere leeftijd is groepswaardering erg belangrijk. Gedrag wordt hiermee ook goed gepraat want *'iedereen doet het'*.

¹ Drill is straattaal voor het gebruik van automatische wapens. In de video's worden wapens en messen getoond en verheerlijkt. Te teksten gaan vaak over drugs, wapens en het neersteken van rivalen zoals andere jeugdbendes. Tegenstanders worden vaak bespot en uitgedaagd.

- *Groepsdruk*: social media versterkt groepsdruk onder jongeren. Alles is zichtbaar en vraagt (re)actie.
- *Gevoelens van onveiligheid*: een mes is voor een deel van de jongeren niets anders dan een verdedigingsmiddel. Het dragen van een mes is dan niet alleen stoer, maar geeft de drager ook een veilig gevoel.

Situatie in Lansingerland

Tot op heden is er in onze gemeente geen sprake geweest van gebruik van steekwapens door jongeren. Wel zijn er zorgen over een toename van het messenbezit. Verschillende ketenpartners signaleren hierin een trend. Deze ontwikkeling is niet met concrete cijfers te onderbouwen: de politie registreert het bezit van messen door jongeren onder de algemene term 'jeugdoverlast'. Gezien de landelijke ontwikkelingen wordt er op dit moment bepaald of deze specifieke overtreding apart geregistreerd kan worden. Op basis hiervan kunnen we in de toekomst inzicht vergaren over de omvang en ontwikkeling van messenbezit onder jongeren.

Samenwerking met ketenpartners noodzakelijk

Omdat een eenduidige oorzaak of oplossing voor de toename van messenbezit en -gebruik ontbreekt is een integrale aanpak nodig. Hierbij richten we ons niet alleen op de problematiek zelf (messenbezit en -gebruik) maar vooral ook op de oorzaken hiervan. Dit vereist een samenhangende aanpak op verschillende levensdomeinen, gericht op het vergroten van de beschermende factoren en het verkleinen van de risicofactoren.

Om hier invulling aan te geven is samenwerking met onze ketenpartners noodzakelijk. Het gaat hierbij onder andere om tijdige signalering, het delen van informatie en waar nodig opschalen om escalatie te voorkomen. Deze aanpak sluit hierbij in belangrijke mate aan bij onze huidige aanpak binnen het jeugd- en veiligheidsdomein.

Hierbij zijn de volgende partijen het meest betrokken:

- **Onderwijs**: docenten zien vaak als eerste hoe het gaat met een jongere (en het gezin). Scholen hebben hierdoor een belangrijke signalerende rol.
- **Jeugdcoach op school (JOS)**: de JOS is er voor ouders, leerlingen en leraren bij vragen op het gebied van opgroeien en opvoeden. De JOS wordt ingezet op alle basis- en middelbare scholen.
- **Jeugd- en jongerenwerk**: jongerenwerkers hebben een signalerende functie, kunnen een vertrouwensband opbouwen en vervolgens de jongere begeleiden en motiveren om eventuele problemen aan te pakken. Zij zijn als 'linking pin' aanwezig op verschillende leefdomeinen en kunnen jongeren langjarig volgen bij hun ontwikkeling.
- **Politie**: als politie ter plaatse een zorgelijke situatie aantreft waar een jongere bij aanwezig is, doet zij altijd een zorgmelding. Afhankelijk van de zwaarte en urgentie van de situatie wordt de melding opgepakt door medewerkers van Veilig Thuis, HALT of jeugdconsulenten.
- **Gemeente**: jeugdconsulenten en veiligheidsadviseurs werken samen om jongeren waar nodig (gezins)hulp te bieden en waar mogelijk te voorkomen dat zij in aanraking komen met criminele 'peers' en probleemgedrag gaan vertonen.

Onze aanpak: preventie en repressie

Op basis van het voorgaande stellen wij een aanpak voor die bestaat uit zowel preventieve als repressieve elementen. Bij preventie streven we ernaar de oorzaken en beweegredenen van messenbezit tegen te gaan. Repressie richt zich op het tegengaan van het messenbezit zelf. Hieronder lichten we de onderdelen van deze aanpak toe.

Preventie

1. Vergroten van de weerbaarheid van jongeren

Jeugd- en jongerenwerk verzorgt trainingen om jongeren meer weerbaar te maken en assertiviteit te vergroten. We gaan met jongerenwerk in gesprek om te onderzoeken waar zij mogelijkheden zien om hier extra op in te zetten. Hierbij richten we ons vooral op het om kunnen gaan met groepsdruk, inschatten wat normaal is, ontwikkelen van reflecterend gedrag en verminderen van de beïnvloedbaarheid.

2. Samenwerking met onderwijs intensiveren

We gaan in gesprek met directeuren van de middelbare scholen over de mogelijke veiligheidscontroles (zoals kluisjescontroles) en het Convenant Veilig School. Met dit convenant werken onderwijs en gemeente samen aan een veilige omgeving. Scholen kunnen gebruik maken van diverse trainingen zowel voor jongeren, ouders als docenten. We bespreken met school-directeuren hoe we extra voorlichting rondom messenbezit kunnen organiseren.

3. Versterken samenwerking met politie

De politie gaat extra inzetten op de samenwerking met jongerenwerkers en JOS'ers. Zij blijven zorgelijke situaties over jongeren melden.

4. Oproep aan middenstand

In navolging van de winkelketen Action hebben recentelijk ook IKEA, de Hema en Xenos besloten geen messen meer te verkopen aan minderjarigen. Wij vinden dit een positieve ontwikkeling: hiermee nemen deze ketens hun verantwoordelijkheid bij het tegengaan van een maatschappelijk probleem. Wij zullen ondernemers in onze gemeente die mensen verkopen oproepen om zich bij deze vrijwillige aanpak aan te sluiten.

Repressie

▪ Lokaal messenverbod

Enkele gemeenten in Nederland (waaronder Ridderkerk, Rotterdam en Amsterdam) hebben recent een 'messenverbod' opgenomen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Hierbij is bepaald dat het verboden is in de openbare ruimte messen bij zich te hebben, tenzij deze zodanig ingepakt zijn dat deze niet (meteen) gebruikt kunnen worden. Dit verbod kan gelden voor de hele gemeente ofwel voor specifieke plekken. Het effect van het instellen van een dergelijk verbod is momenteel nog niet duidelijk.

Het instellen van een messenverbod is een juridische oplossing voor een complex maatschappelijk probleem. Zoals wij aan het begin van deze brief aangaven zijn de oorzaken voor de toename van het bezit en gebruik van messen divers. Wij hebben niet de illusie dat een messenverbod deze problemen effectief oplost. Samen met de hiervoor beschreven preventieve aanpak vormt dit echter wel een extra instrument om dit probleem gericht tegen te gaan. Op basis van het bovenstaande stellen wij voor om een messenverbod op te nemen in de APV. Wij verwerken deze toevoeging in de jaarlijkse aanpassing van de APV per 1 januari 2021.

- **Handhaving messenverbod**

Het instellen van een lokaal messenverbod heeft vooral een signaalwerking. Strafrechtelijke handhaving tegen het bezit van messen is nu reeds mogelijk op basis van de Wet wapen en munitie. Een lokaal messenverbod voegt hieraan de mogelijkheid toe om een bekeuring op te leggen op basis van de APV. Indien wij kiezen voor een bestuursrechtelijke handhaving kan de burgemeester hiernaast kiezen voor het geven van een waarschuwing of het opleggen van een last onder dwangsom dan wel een wijkverbod.

- **Fouilleren**

Om een messenverbod te handhaven is het noodzakelijk dat opsporingsambtenaren (zowel politie als Boa's) verdachte personen kunnen fouilleren. Op basis van de huidige Wet wapen en munitie kunnen opsporingsambtenaren overgaan tot fouilleren als er een 'redelijke aanwijzing' is van overtreding van deze wet. Het al dan niet instellen van een messenverbod in de APV voegt hier derhalve weinig aan toe.

- **Preventief fouilleren**

Fouilleren zonder redelijke aanwijzing (preventief fouilleren) is toegestaan als de burgemeester een gebied heeft aangewezen als veiligheidsrisicogebied. Bij het aanwijzen van een dergelijk gebied moet het gaan om een proportionele maatregel voor een beperkte periode. De gemeenten Nissewaard en Schiedam hebben recent een aantal gebieden aangewezen als veiligheidsgebied, naar aanleiding van een aantal incidenten.

Uit jurisprudentie blijkt dat rechters het inzetten van het instrument preventief fouilleren streng toetsen. In lijn met de aanpak in de hierboven genoemde gemeenten onderzoeken wij of en in welke gebieden wij preventief fouilleren willen zetten als veiligheidsmiddel en afschrikwekkend signaal. In overleg met de officier van justitie onderzoeken we de veiligheid in deze gebieden en bepalen we welk(e) gebied(en) we aanwijzen als veiligheidsrisicogebied. In dit gebied onderzoeken we vervolgens of preventief fouilleren bijdraagt aan de veiligheid.

Tot slot

We hopen u met deze brief voldoende geïnformeerd te hebben over de achtergronden, oorzaken en aanpak van messenbezit onder jongeren. Met deze aanpak geven wij invulling motie M2020-002. Wij kijken ernaar uit om op 27 oktober met u, onze ketenpartners en inhoudelijke deskundigen van gedachten te wisselen over deze complexe en zorgwekkende ontwikkeling.

Met een vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Lansingerland



Lucas Vokurka
Secretaris



drs. Pieter van de Stadt
Burgemeester